

Гуменюк К. М.

здобувач другого (магістерського) рівня
Західноукраїнський національний університет

Голоюха Г. Б.

здобувач другого (магістерського) рівня
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

КЛАСИФІКАЦІЯ АУДИТОРСЬКИХ РИЗИКІВ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ В СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ

Професійна діяльність аудитора за своєю природою є імовірнісною, що апріорі передбачає наявність ризику. В умовах глобальної цифровізації, змін податкового законодавства та нестабільності економічного середовища, здатність аудитора правильно ідентифікувати, класифікувати та мінімізувати ризики стає ключовим індикатором якості його роботи. Як зазначає Л. Гевлич, ризик у незалежному аудиті є не просто статистичною категорією, а комплексною величиною, що відображає ймовірність невиявлення суттєвих викривлень та настання негативних наслідків для репутації аудиторської фірми [2, с. 74].

Фундаментальною основою для розуміння природи аудиторського ризику є Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвого викривлення». Дослідники О. Любенченко та М. Корінько наголошують, що ефективне застосування цього стандарту вимагає від аудитора глибокого розуміння не лише фінансових показників, а й середовища, в якому функціонує суб'єкт господарювання, включаючи систему внутрішнього контролю [7, с. 52]. Саме розуміння середовища дозволяє коректно класифікувати ризики та обрати адекватну стратегію аудиту.

Традиційна модель аудиторського ризику включає властивий ризик, ризик контролю та ризик невиявлення. Проте сучасна практика вимагає деталізації цих компонентів з урахуванням нових викликів.

1. Ризики, пов'язані з обліковою політикою та внутрішнім контролем. Т. Шепель у своїх працях акцентує увагу на ризик-орієнтованому підході в бухгалтерському обліку, зазначаючи, що якість вхідної інформації для аудиту напряму залежить від того, наскільки ефективно підприємство саме управляє своїми обліковими ризиками [6]. Якщо система бухобліку не адаптована до виявлення загроз, автоматично зростає ризик контролю для аудитора.

2. Податкові ризики. Окремою групою, що потребує пильної уваги, є ризики, пов'язані з оподаткуванням. М. Лучко та А. Зінкевич підкреслюють, що мотиви аудитора щодо мінімізації ризиків часто перетинаються з потребою клієнта уникнути штрафних санкцій. Неправильна оцінка податкових різниць або трансфертного ціноутворення може призвести до того, що аудитор підтвердить звітність, яка містить суттєві приховані зобов'язання перед бюджетом [8].

3. Ризики е-аудиту та ІТ-середовища. Це найбільш динамічна група ризиків у сучасній практиці. К. Безверхий, І. Парасій-Вергуненко та В. Гордополов виділяють специфічні ризики е-аудиту: ризик втрати даних при передачі, ризик некоректної роботи програмних алгоритмів, кіберризики та ризик несумісності форматів даних (наприклад, SAF-T файлів) [1, с. 5].

Мінімізація ризику до прийняттого низького рівня є головною метою планування аудиту. Базуючись на проаналізованих джерелах, можна виділити три ключові стратегії:

1. Поглиблений аналіз середовища та бізнес-моделі. Як вказують О. Любенченко та М. Корінько, формальний підхід до оцінки ризиків є неприпустимим. Аудитор повинен застосовувати аналітичні процедури ще на етапі прийняття клієнта, оцінюючи доброчесність управлінського персоналу та

специфіку галузі [4, с. 60]. Це дозволяє уникнути співпраці з клієнтами, чий властивий ризик перевищує допустимі межі (стратегія уникнення ризику).

2. Інтеграція ІТ-інструментарію та захист даних. В умовах цифровізації, мінімізація ризиків неможлива без використання спеціалізованого програмного забезпечення. К. Безверхий та співавтори пропонують для мінімізації ризиків е-аудиту використовувати захищені канали зв'язку, блокчейн-технології для підтвердження транзакцій та автоматизовані скрипти для перевірки великих масивів даних [1, с. 8]. Це знижує вплив людського фактора та мінімізує ризик невиявлення.

3. Фокус на податковому комплаєнсі. Враховуючи фіскальну спрямованість вітчизняної економіки, аудитори повинні приділяти особливу увагу перевірці податкових розрахунків. Згідно з дослідженнями М. Лучка та А. Зінкевич, мінімізація податкових ризиків досягається шляхом детального тестування нетипових операцій та аналізу судової практики, що дозволяє аудитору надати клієнту рекомендації щодо виправлення помилок до моменту податкової перевірки [8].

Отже, класифікація аудиторських ризиків у сучасній практиці трансформується під впливом технологічного прогресу та ускладнення нормативного регулювання. На перший план виходять ризики інформаційних систем (е-аудит) та податкові ризики. Відповідно, стратегія їх мінімізації має бути комплексною: від застосування ризик-орієнтованого підходу згідно з МСА 315 до використання новітніх цифрових інструментів аналізу даних. Тільки такий підхід забезпечує надання якісних аудиторських послуг та збереження професійної репутації.

Список використаних джерел

1. Безверхий К., Парасій-Вергуненко І., Гордополов В. Ризики в межах е-аудиту та напрямки їх мінімізації. *Збірник наукових праць Державного податкового університету*. 2025. № 1. С. 3–10.

2. Гевлич Л. Л. Місце ризику в процесі незалежного аудиту. *Herald of lviv university of trade and economics economic sciences*. 2023. № 73. С. 73–78.
3. Панасюк В. М. Штучний інтелект як інструмент підвищення ефективності аудиторських перевірок в Україні. *Ефективна економіка*. 2025. № 11. С. 47-64.
4. Панасюк В., Кулик Р. Інтеграція штучного інтелекту у систему аудиту України: національні особливості та європейський вектор. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35, № 3. С. 11-21.
5. Panasyuk, V. Cloud Technologies and Blockchain in Auditing: A New Stage in the Development of Control Systems. *JoFFL* **2025**, 1, 25-38.
6. Шепель Т. Ризик-орієнтований підхід у бухгалтерському обліку: теоретичні засади та практичне застосування. *Економіка та суспільство*. 2025. № 80. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-107>
7. Lubenchenko O., Korinko M. Using the international standard of auditing 315 «Identifying and assessing the risks of material misstatement through understanding the entity and its environment» in the auditing practice. *Scientific bulletin of the national academy of statistics, accounting and audit*. 2021. No. 3-4. P. 51–63. URL: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2021.06>.
8. Luchko M., Zinkevych A. The auditor's motives for minimizing risks in taxation of enterprises. *State and regions. series: economics and business*. 2019. No. 5 (110). URL: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2019-5-43>.